

AZ UNOKAÖCS KERESTE NAGYBÁTYJA NYOMÁT

A katona ismeretlen sírja

Elször a Honvédelmi Minisztérium Hadísírgondozó Irodáját kerestem meg, ahonnan hamarosan megérkezett a válasz: „A HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum német partnerszervezete, a Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge (Német Háborús Sírokat Gondozó Népi Szövetség) közel két évtizede folytat kutatásokat Magyarországon, hogy a hazánkban elesett német katonák méltó, végső nyughelyen nyugodjanak. (...) Az adatbázisban található adatok szerint Wolff, Stefan (Eschweiler, 1927.03.01) 1944 decemberében halt meg, és a magyarországi áttemetési munkálatok során sírját nem sikerült azonosítani, ezért a budaörsi német-magyar katonatemetőbe történő áttemetése nem volt lehetséges. Neve a katonatemető emlékkönyvében megtalálható. Sajnos még több mint 60 év után is vannak olyan katonák, akik ismeretlenül, vagy jeltelen sírban nyugszanak, így Stefan Wolff is.”

Ezt az információt eljuttattam Schmidt Mátyásnak és ő továbbküldte Kölnbe. Hamarosan újabb levél érkezett, amelyben Albertz úr arra kért, hogy nézzek utána a budaörsi plébánián, talán ott található olyan bejegyzés, aminek alapján megtaláljuk nagybátyja sírját. Varga plébános úr engedélyével bepillantottam a Halotti Anyakönyvbe. Ott, az akkori háborús körülmények ellenére pontos bejegyzésre találtunk.

Az adatokból egyértelművé vált, hogy az általunk keresett Stefan Wolffról van szó. A Halotti Anyakönyvbe sem akkor, sem most nem írják be, hogy hova temetik az elhunytat. Közben jobban figyeltem az évszámokra: 1927-1944. Stefan még csak 17 éves volt!

A halál időpontja és a temetés között majd három hét telt el. „Úgy feküdtek a halottak a templom mellett, mint a fahasábok”- mesélte egyszer nekem Zengl Léni néni. Közöttük lehetett a fiatal német katona holtteste is. Azokban a napokban sokat gondoltam Stefan Wolffra. Jól tudom, hogy a második világháborúban milliók vesztették életüket, 60-70 millió

Az Interneten keresztül levelet kaptam Heilbronnból, Schmidt Mátyástól. A Kölnben élő Peter Albertz kérését továbbította benne. Albertz úr már évek óta keresi a világháborúban elesett nagybátyja sírját. A Vöröskereszt értesítette, hogy nagybátyja, Stefan Wolff Budaörsön vesztette életét. Ehhez az információhoz a budaörsi születésű, de Amerikában elhunyt Bechmann János elmondása alapján jutottak...

között van a számuk és milliónyi volt közöttük a fiatal, mégis, hogy ez a fiú itt halt meg, itt folyt ki a vére, ezért szerettem volna többet tudni róla.

Peter Albertz úr egy cd-t küldött számomra. Nagyon megható az a szívsós igyekezet, az a kitartó kutatómunka, amellyel az unokaöccs kereste a nagybátyja nyomát. Évek óta levelezésben állt különböző szervezetekkel, írt a budaörsi Behmann Jánosnak is, Kansas Citybe, akitől a fontos információ származik, de jó néhány levélváltás történt közte és Schmidt Mátyás között is. Közben vizsgálta a történelmi korszakot, a front mozgását, a magyarországi hadszínteret, Budapest ostromát. Kétoldalnyi az át tanulmányozott művek bibliográfiája. Képeket archivált, megőrizte a katona leveleit, amit a frontról írt a családjának. Stefan Wolffnak három nővére és egy húga volt. Az általános iskola után a pék mesterséget tanulta. Tagja lett a hitlerjugendnek. Mi nem éltük meg azt a kort, ezért csak könyvekből tudhatjuk, hogy a fiatalok ezreit tevesztették meg hazug szólamokkal. Stefan a tűzoltó alakulathoz került és 1944. szeptemberében elvített katonának. A halálos fejlődés Budaörs térségében érte. Aztán 38 társával tömegsírba temették, az akkori Új-temetőbe. (A mai Nefejejs utcai temetőről van szó.) A német katonai temető megnyitásakor a sír szinte a földdel egy szintben volt. Innen már nem lehet követni a történeteket. Stefan leveleiből Albertz úr engedélyével idézek részleteket. Valamennyi levél udvarias formulákkal kezdődik. „Legjobb üdvözlétemet küldöm” vagy „Én jól vagyok, remélem ti is egészségesek vagytok.” Ugyanígy a befejező sorokban is illedelmesen elköszön: „Zárom

soraimat, a te Stefanod.”

1944 októberében még Csehszlovákiából – 70 kilométerre Pozsonyotól – írta a levelét édesanyjának.

„Ki tudja, mikor érek rá megint, és holnap hol leszünk. Egy idősekből álló csoporthoz osztottak be minket frissítésnek. Ők Sztaalingrádnál is harcoltak. Hogy vagytok? Jönnek még a repülő? Itt nem. Még az utcai lámpák is égnek.”

„Majd mesélek arról, amit nem lehet leírni és nem is szabad. Egyszer majd eljön a nap, amikor viszontlátjuk egymást.”

Stefannak tudomása volt arról, hogy Aachen környékét, ahol szülőhelye található, az amerikai bombázók erős támadás alá vették. Eschweiler lakosságát evakuálták. Október 28-án ezt írta: „Köszönöm a levelet, amit ma kaptam meg. Örülök, hogy hat hét után hallottam otthonról (...) Miattam ne aggódjatok, még nem kerültem a frontra, talán majd karácsony után. Kiképzést eleget kaptunk. Üdvözlök minden ismerőst. Isten vigyázzon rátok.”

A november 19-diki levélben ez áll: „Kedveseim, tegnap köszönettel négy levelet kaptam otthonról. Papa, mama, Gretchen, Lenchen! Barbara és Christel hogy vannak? Jelenleg nyugalom van, de hamarosan kezdődik. A tengerész a viharban nem fél. A szabadságra még nem gondolhatunk.”

A december 1-jén keltezett, hosszabb levelét Stefan már Magyarországról írta.

„Mi minden nap egy másik faluban vagyunk, most 1 kilométerre állunk a fronttól a legnagyobb készültségben. Mindenkinek van biciklijé és meggyünk, mint az ördögök. Három egység már ájtött a Dunán és az egyik

pont felénk tart. Jelenleg gránáttal lőnek. Mi meg visszalövünk. Tegnap délután futóárkokat ástunk: 1.8 méter mély, 60 cm széles és 9 méter hosszú.”

December 4-én: „Itt a tél. Fontos, hogy van tüzelőtök. Adventi koszorút csináltunk. Ez otthonos érzést hozott. Ha egy darabig nem hallotok rólam, akkor se aggódjatok. Ez már nem tart sokáig és akkor mindennek vége.”

13-án: „Kedves szüeim és nővéreim. Imádkoztatok Istenhez, hogy a háborúnak vége legyen és egészségben viszontláthassuk egymást”

Egy napra rá írta az utolsó levelét: „Bocsánat a piszkos levélért, de a frontról írom a futóárkokban. Mindent meg lehet szokni, a visító gránátokat, a füttyülő golyókat, ez a mi mindennapi muzsikánk. De mikor lesz ennek vége? Remélem, eljön az a nap. Az

egyetlen, amit tenni tudunk, hogy egész nap imádkozunk. Tíz nap múlva karácsony. Remélem, akkor már tető lesz a fejünk fölött...”

Egy borongós, ködös tavaszi napon kimentem a Német Katonai Temetőbe azzal a szándékkal, hogy a majd tízezer név közül megkeressem Stefan Wolffét. Az út végén álló húsz emlékoszlop legvégén meg is találtam. Az oszlop tetején ez áll: Azoknak az emlékére, akiknek a sírját már nem lehet felkutatni.

STEINHAUSER KLÁRA